

УДК 355/359-63: 338.054.23

JEL Classification: Q18, F15, L26

DOI: <https://doi.org/10.64076/eecsr250708.10>

Сухар М. В.,

науковий співробітник відділу наукового
забезпечення інноваційного розвитку,
Національна академія аграрних
наук України, м. Київ

ПРІОРИТЕТНІ ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах військового стану в Україні, аграрне підприємництво є одним із ключових напрямків експорту та основним джерелом надходження валюти в бюджет. Саме тому розвиток та підтримка українських аграріїв на шляху до євроінтеграції є одним із першочергових завдань українського уряду. Адже попри переваги, які отримують українські агровиробники на європейських ринках, вони стикаються із безліччю викликів, подолати які можна тільки спільними діями уряду та самих підприємств.

Далі пропонується визначити частку аграрної продукції в структурі експорту України (рис.1).

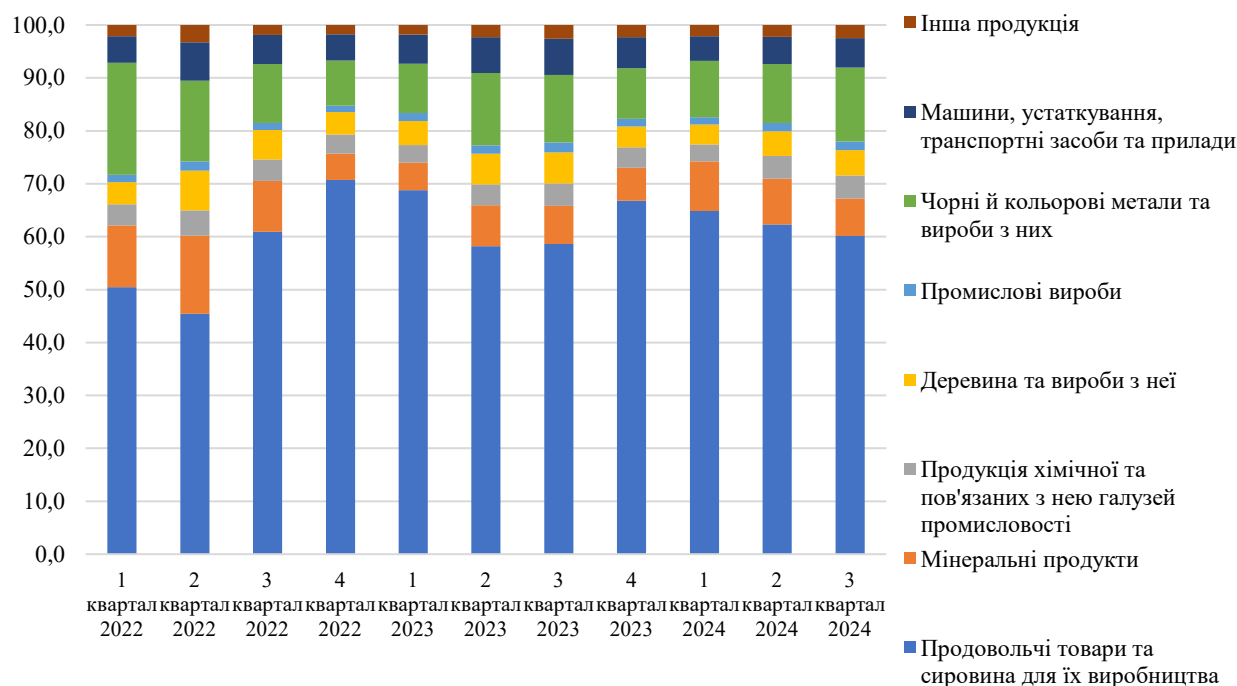

Рис. 1. Динаміка частки експорту агропродукції
в загальному експорті України за період 2022–2024 рр., %

Джерело: [1].

Аналізуючи дані рис. 1, спостерігаємо, що структура експорту 2024 р. демонструє, що агросектор залишається ключовою опорою економіки, тоді як металургія та інші промислові галузі поступово оговтуються від ударів війни. Водночас логістичні проблеми та обмеження на доступ до міжнародних ринків залишаються серйозним викликом для експортерів.

У межах євроінтеграції ключовим напрямом розвитку агросектору України є приведення його у відповідність до правових вимог ЄС, який залишається основним торговельним партнером країни. Для розширення експорту українським агровиробникам необхідно відповідати європейським стандартам, що передбачає впровадження системи простежуваності, дотримання фітосанітарних, ветеринарних та екологічних норм, а також сертифікацію органічної продукції. Це вимагає від компаній інвестицій у модернізацію виробництва та навчання персоналу [2].

Технічне законодавство ЄС складається з постанов, директив та гармонізованих стандартів, основна мета яких - гарантія безпеки продукції та відповідність ключовим вимогам [3]. У стандартизації використовуються європейські та попередні стандарти, а також технічні умови для нової продукції. Якість сільськогосподарської продукції в ЄС визначається на основі стандартів ЄЕК ООН, яка працює над уніфікацією термінології, усуненням технічних бар'єрів у торгівлі та впровадженням міжнародних стандартів, що сприяє інтеграції України у світовий продовольчий ринок [4].

З 1957 р. ЄС реалізує спільну аграрну політику (САП) для підтримки фермерів, стабільності ринку та продовольчої безпеки [5]. Після отримання статусу кандидата у 2022 р. Україна розпочала активну імплементацію вимог САП, щоб українські виробники мали рівні можливості на європейському ринку.

Наразі Україна завершує гармонізацію аграрного законодавства та розробку Державної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій до 2030 р.. Важливим завданням залишається моніторинг господарств у Державному аграрному реєстрі для фінансової підтримки аграріїв. З 2022 р. уряд збільшує фінансову допомогу фермерам, що підкреслює значення агросектору для економіки країни [6].

На рисунку 2 показано динаміку виконання угоди про асоціацію з ЄС як в загальному так і в аграрному секторі.

У 2024 р. аграрний сектор України продемонстрував зростання на 4%, що стало свідченням прогресу в адаптації до європейських стандартів. Водночас залишається низка сфер, де українське законодавство ще не

відповідає вимогам ЄС. Це, зокрема, захист малих виробників від недобросовісних практик, правила фінансування та прямі виплати фермерам, регулювання використання пестицидів і добрив, облік і моніторинг у сільському господарстві, маркетинг продукції, правила для ГМО та регулювання конкуренції.

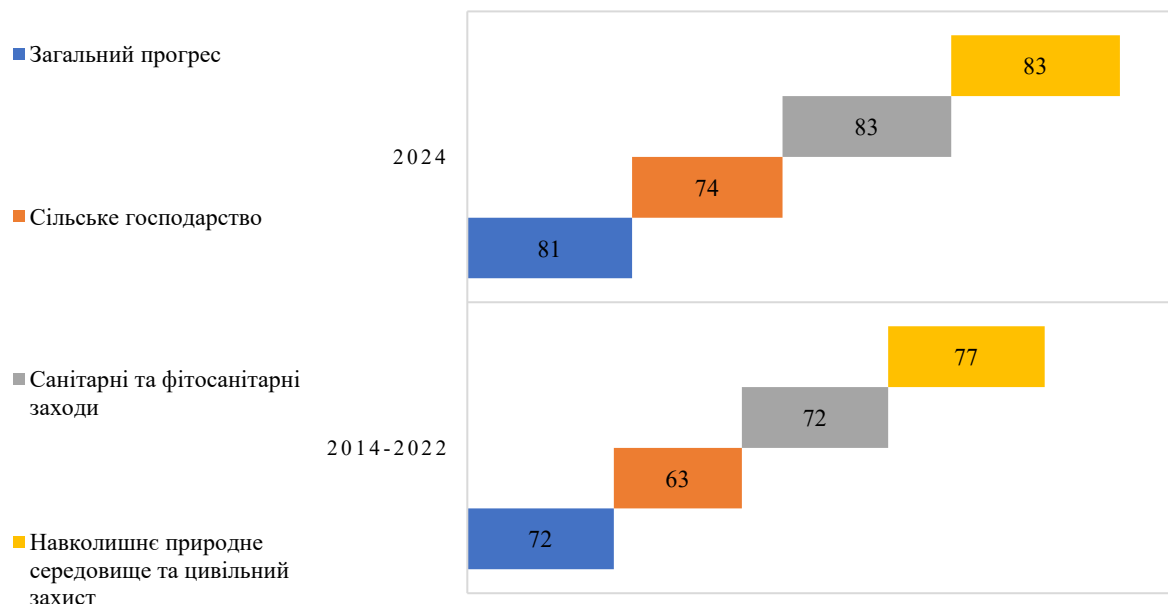

Рис. 2. Динаміка виконання угоди про асоціацію з ЄС в період 2014-2024рр, %

Джерело: [7].

Для глибокої інтеграції у ринок ЄС уряду разом із Мінагрополітики необхідно сконцентрувати зусилля на імплементації цих напрямів, що стане запорукою рівного доступу українських виробників до європейського ринку:

1. Імплементація Директиви 2019/633 для запобігання недобросовісним практикам та захисту дрібних фермерів.

2. Розширення та деталізація системи державної допомоги аграріям за прикладом законодавства ЄС.

3. Впровадження системи моніторингу та звітності відповідно до принципів САП ЄС, де фінансова підтримка залежить від виконання стандартів, а не обсягів виробництва.

4. Перехід до європейських виробничих практик, що є умовою збільшення експорту до ЄС.

5. Розробка стратегічної моделі експорту, орієнтованої також на ринки поза межами ЄС.

Отож, прийняття Національної стратегії розвитку сільського господарства стане базою для подальших реформ та підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому ринку.

Загалом, період 2022-2024 рр. став ключовим для інтеграції українських компаній у ринок ЄС, що вже позитивно вплинуло на обсяги експорту, однак недостатня відповідність якості продукції стандартам ЄС досі стримує розвиток та впливає на цінову конкурентоспроможність українських аграріїв. Саме тому впровадження вимог САП ЄС на законодавчому рівні відкриє нові можливості для агросектору, сприятиме залученню інвестицій, підвищенню якості продукції та зміцненню позицій України на світових ринках.

Список використаних джерел

1. Статистика зовнішнього сектору України 2023 (2023), URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 04.07.2025).
2. Yuriy Gorodnichenko, Ilona Sologoub, and Beatrice Weder. *Rebuilding Ukraine: principles and policies*. Paris: Centre for economic policy research, 2022, 506 p. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf (дата звернення 04.07.2025).
3. European Commission, *Common agricultural policy overview* (2024), URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview_en (дата звернення 04.07.2025).
4. Explanatory Memorandum to COM(2010)733 - Agricultural product quality schemes (2010), URL: https://eumonitor.eu/9353000/1/j4nvhdhfdk3hydzq_j9vvik7m1c3gyxp/vil1eun32bzb (дата звернення 04.07.2025).
5. Вінська О.Й. Особливості сучасного стану реалізації Спільної Аграрної Політики Європейського Союзу. *Екон. Простір*. 2010. №40. С. 5- 19.
6. ВРУ. Державна підтримка аграрного сектору 2024. Державні та недержавні фонди і механізми (2024), URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/247281.html (дата звернення 05.07.2025).
7. Звіти про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2024), URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A3%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E/zvit-pro-vikonannia-ugodi-pro-asociaciiu-za-2024-rik.pdf> (дата звернення 05.07.2025).